

XVI–XVII A. LIETUVOS TOTORIŲ MOTERŲ ĮVARDIJIMO STRUKTŪRA

Jūratė Čirūnaitė

Vytauto Didžiojo universitetas, Daukanto g. 28, LT-3000 Kaunas, Lietuva

---

Lietuvos totorių vardynas dar tik pradėtas tyrinėti. Pirmasis šio darbo ėmėsi istorikas S. Kričinskis. Monografijos „Lietuvos totoriai“¹ vieną skyrių jis paskyrė Lietuvos totorių asmenvardžiams, jų kilmei (Kričinskis, 1993). Visų Lietuvos totorių pavardes, kurių dauguma yra pasiekusios mūsų laikus, savo knygoje „Herbarz rodzin tatarskich w Polsce“² paskelbė S. Dziadulewiczius (Dziadulewicz, 1986). Joje yra išspausdintas ir J. Szykiewicziaus rytietišku žodžių ir vardų žodynelis (Szykiewicz, 1986). XVI a. Lietuvos totorių vardyno lituanizmus tyrė J. Čirūnaitė (Čirūnaitė, 1999). Ji taip pat tyrė Lietuvos totorių pavardžių formavimąsi XV–XVII amžiuje (Čirūnaitė, 2002b) ir totorių įvardijimą LDK kariuomenės dokumentuose (Čirūnaitė, 2003). Apie totorių vardus rašė A. B. Zakrzewskis (Zakrzewski, 1992), apie Punios parapijos tiurkiškus asmenvardžius – J. Palionis (Palionis, 2003).

Pradėtas tirti ir LDK moterų vardynas. Lietuvių moterų įvardijimus trumpai pamini P. Skardžius (Skardžius, 1998: 620–639), A. Salys (Salys, 1983: 36–41; Salys, 1933: 1266–1270). Duomenų apie Vilniaus miesto moterų katalikių įvardijimą pateikta Z. Zinkevičiaus monografijoje (Zinkevičius, 1977), lietuvių moterų vardynui skirtos V. Maciejauskienės (Maciejauskienė, 1980; Maciejauskienė, 1999) bei M. Ramonienės (Ramonienė, 1985) publikacijos. XVI–XVII a. lietuvių moterų įvardijimai aprašyti V. Maciejauskienės monografijos skyriuje „Moterų įvardijimo raida“ (Maciejauskienė, 1991). Apie XVI–XVII a. bajorų luomo moterų vardyną yra rašiusi J. Čirūnaitė (Čirūnaitė, 1997a; 1997b; 1997c; 1997d; 1998; 2000; 2002a; 2002c; 2003).

Straipsnio medžiaga rinkta iš įvairiaus pobūdžio XVI–XVII a. dokumentų – kariuomenės ir padūmės sąrašų, revizijų, teismų bylų, administracinių aktų.

Moterų įvardijimai darbe skirstomi į asmenvardžius ir pavardžius (asmenvardžius paaiškinančius bendrinius žodžius). Asmenvardžiai skirstomi į vardus ir šeimos asmenvardžius (iš šeimos narių antroponimų sudarytus moterų asmenvardžius).

---

¹ S. Kričinskio monografija „Tatarzy litewscy“ pirmą kartą buvo išleista Varšuvoje 1938 metais.

² S. Dziadulewicziaus knyga pirmą kartą išėjo Vilniuje 1929 metais.

Visi straipsnyje pateikiami įvardijimai yra metrikuoti. Po kiekvieno iš jų skliaustuose nurodomas šaltinio, iš kurio išrašytas įvardijimas, numeris³ ir puslapis.

Moterų įvardijimų yra 476 (XVI a. – 179, XVII a. – 297).

ĮVARDIJIMO ILGIS

XVI–XVII a. totorių moterų įvardijimo ilgis nebuvo nusistovėjęs. Įvardijimus sudarė nuo vieno iki septynių asmenvardžių, vienas įvardijimas buvo net dešimties asmenvardžių (žr. 1 lentelę). Ilgieji įvardijimai paprastai priklausė pakartotinai ištekėjusioms moterims. Šiuose įvardijimuose būdavo ir iš tėvo, ir iš pirmojo bei antrojo sutuoktinio asmenvardžių sudarytų antroponimų.

1 lentelė. Įvardijimo ilgis

Laikotarpis	Viena-		Dvi-		Tri-		Keturi-		Penki-		Čečia-		Septyn-		Dešimt-	
	nariai	Sk. %	nariai	Sk. %	nariai	Sk. %	nariai	Sk. %	nariai	Sk. %	nariai	Sk. %	nariai	Sk. %	nariai	Sk. %
XVI a.	40	22,3	97	54,2	18	10,1	19	10,6	2	1,1	2	1,1	–	–	1	0,6
XVII a.	21	7,1	119	40,1	61	20,5	66	22,2	18	6,1	8	2,7	4	1,3	–	–
Iš viso	61	12,8	216	45,4	79	16,6	85	17,9	20	4,2	10	2,1	4	0,8	1	0,2

Vidutinis totorių moterų įvardijimo ilgis buvo 2,7 asmenvardžio. XVI a. jis buvo trumpesnis (2,2 asmenvardžio) nei XVII a. (2,9 asmenvardžio). Trumpiausias vidutinis totorių moterų įvardijimo ilgis buvo 1528 m. LDK kariuomenės sąrašė – vienas asmenvardis.

ASMENVARDŽIAI. VARDAI

Įvardijimas ir vardas

Su vardu užrašyti 152 XVI a. totorių moterų įvardijimai (84,9%), XVII a. – 226 įvardijimai (76,1%), iš viso – 378 įvardijimai (79,4%).

Vardas įvardijime paprastai būna vienas arba jo nebūna iš viso. Tačiau yra net penkių totorių moterų įvardijimai, turintys po du vardus (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Įvardijimai su vardais

Laikotarpis	Įvardijimai be vardų		Įvardijimai su vienu vardu		Įvardijimai su dviem vardais	
	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%
XVI a.	27	15,1	148	82,7	4	2,2
XVII a.	71	23,9	225	75,8	1	0,3
Iš viso	98	20,6	373	78,4	5	1,1

³ Šaltinių sąrašas pateikiamas straipsnio pabaigoje.

Įvardijimo ilgis ir vardas

Tarp įvardijimo ilgio ir vardo pavartojimo yra ryšys: kuo daugiau įvardijime asmenvardžių, tuo didesnė tikimybė, jog tarp jų bus vardas. Pvz., visi keturių asmenvardžių ir ilgesni įvardijimai užrašyti su vardu (žr. 3 lentelę). Trinariai įvardijimai su vardu taip pat beveik visi (76; 96,2%), dvinarių – trys ketvirtadaliai (159; 73,6%), vienanarių – trečdalis (23; 37,7%).

3 lentelė. Įvardijimo ilgis ir vardas

Laikotarpis	Vienanariai		Dvinariai		Trinariai		Keturiariai		Penkianariai		Septyniariai		Dešimtinariai			
	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%		
XVI a.	17	42,5	93	95,9	18	100	19	100	2	100	1	–	–	1	100	
XVII a.	6	28,6	66	55,5	58	95,1	66	100	18	100	8	100	4	–	–	
Iš viso	23	37,7	159	73,6	76	96,2	85	100	20	100	9	100	4	100	1	100

Vardo vieta įvardijime

Vardo vieta įvardijime nėra fiksuota.

Dvinariuose įvardijimuose vardas dažniausiai užrašomas pirmoje pozicijoje (153; 96,2%), pvz., gen. sg. *Fatmy Tomaszewiczowny* (12; 490) „Fatmos, Tomo sūnaus dukters“; gen. sg. *Хадычы Мортузьянки* (11; 321) „Chadičos, Mortuzos dukters“; *кн(я)г(у)ня Шедя Кгорочнина* (2; 86) „kunigaikštienė Šedia, Goročno žmona“; *Книahini Ева Заблока* (8; 105) „kunigaikštienė Eva, Zablockio žmona“; *Книahini Zela Aziulewiczowa* (7; 77) „kunigaikštienė Zela, Aziulio sūnaus žmona“; *Зофея Яхъновая* (5; 19) „Zofija, Jachno žmona“; *Umna Agiszówna* (10; 132) „Umna, Agišo duktė“. Kartais dvinariuose įvardijimuose vardas užrašomas antroje pozicijoje (6; 3,8%), pvz., *Касымовая Яся* (9; 1370) „Kasimo žmona Jasia“. Viename įvardijime vardas užrašytas du kartus: gen. sg. *Хадичы Яху* (12; 117).

Trinariuose įvardijimuose vardas dažniausiai užrašomas pirmoje pozicijoje (75; 98,7%), pvz., dat. sg. *Umnie Agiszównie Malikbaszyca* (10; 132) „Umnai, Agišo, Malikbašos sūnaus, dukteriai“; gen. sg. *Chaliny Achmeciówny Siunciukowiczówny* (10; 125) „Halinos, Achmeto, Siunčiuko sūnaus, dukters“; acc. sg. *panią Aisze Aziulewiczowne bywszą Karacewiczową* (12; 370) „ponią Aišą, Aziulio sūnaus dukterį, buvusią Karaciejaus sūnaus žmoną“; *Fatma Dawidowa Romanowiczowa* (6; 230) „Fatma, Dovydo, Romano sūnaus, žmona“; *Книahini Chawa Heliaszewiczowa Rudnicka* (8; 104) „kunigaikštienė Chava, Rudnickio, Helijo sūnaus, žmona“; *пани Фатма Кашейдаровичовъна Езерская* (12; 439); „ponia Fatma, Kašaidaro sūnaus duktė, Jezersko žmona“; *Tatarka Umna Agiszówna, przeszła carewiczowa Ostryńska* (10; 133) „totorė Umna, Agišo duktė, buvusi caraitienė (chanaitenė) Ostryniškė“. Antroje pozicijoje vardas užrašytas tik vieną kartą (1,3%): gen. sg. *Мортузиное кнегини Фатмы Касымовъны* (12; 43) „kunigaikštie-

nės Mortuzos žmonos Fatmos, Kasimo dukters“. Nė karto vardas neužrašytas trinarių įvardijimų trečioje pozicijoje.

Keturnarių įvardijimų du užrašymai turi po du vardus. Abu jie įrašyti pirmoje ir antroje įvardijimų pozicijoje: acc. sg. *Ieymosc. panią Milkę Channe Dawidowiczownę Baranowską Tuhankę, chorążankę wdztwa Trockiego tatarską* (12; 488) „jos malonybę ponią Milką Haną, Dovydo sūnaus, Trakų vaivadijos totorių vėliavininko, dukterį, Tuhan-Baranovskio žmoną“; *кнегини Невбичара Мухинка Ибрагимовая Некгирдевна* (11; 438) „kunigaikštienė Nevbičara Muchinka, Ibrahimio žmona, Negirdo duktė“. Daugeliu atvejų vardas įrašytas pirmoje pozicijoje (77; 90,6%), pvz., *земянка и татарка господарская воеводства Троцкого кнегини Халима Мухаремовна Сафарова Шамовичова* (12; 457) „Trakų vaivadijos žemvaldė ir valdovo totorė kunigaikštienė Chalima, Mucharemo duktė, Safaro, Šamo sūnaus, žmona“; *Kniahini Zofia Sienkiewiczówna Aleksandrowa Ulanowa Maluszcka* (8; 105) „kunigaikštienė Zofija, Senkaus sūnaus duktė, ulono Aleksandro Malušickio žmona“; *Zofya Meierowna Piotrowa Korsakowa* (12; 505) „Zofija, Mejero duktė, Petro Korsako žmona“. Du kartus (2,4%) keturnariuose įvardijimuose vardas užrašytas antroje pozicijoje, pvz., *жона Селемшыня Умна Обдуловна Булатовича* (12; 77) „Selimšos žmona Umna, Abdulos, Bulato sūnaus, duktė“. Šešis kartus (7,1%) keturnariuose įvardijimuose vardas įrašytas trečioje pozicijoje, pvz., *кнегиня Сейтманцерова Касымовича, маршалковая татарская, Фатма Магметевна* (12; 171) „kunigaikštienė totorių maršalkos Seitmancero, Kasimo sūnaus, žmona Fatma, Magmeto duktė“; gen. sg. *хоружыное татарское Абрагимовое Асановича Неты Карчевское* (12; 309) „totorių vėliavininko Abrahamo, Asano sūnaus, žmonos Netos, Karčevskio dukters (?“; *татарка гдрская повету Меньского Ахметеевая Авьдаревич Патьма Минаковна* (12; 199) „Minsko pavieto valdovo totorė, Achmeto, Avdaro sūnaus, žmona Fatma, Minako duktė“.

Penkianarių įvardijimų vienas užrašymas turi du vardus – antroje ir ketvirtoje pozicijoje: *кнегини Ахматова Когима Гамбатовичова Зофея Шейховна* (12; 134) „kunigaikštienė Kogima Zofija, Achmato, Gambato sūnaus, žmona, Šeicho duktė“. Daugumos penkianarių įvardijimų (18; 90%) vardas įrašytas pirmoje pozicijoje, pvz., *княгини Сара Юсовъна Адамовичовъна Яньдавълчова Московичова земянка и татарка его крское млсти воеводства Троцкого* (12; 385) „Trakų vaivadijos žemvaldė ir jo karališkosios malonybės totorė kunigaikštienė Sara, Juso, Adomo sūnaus, duktė, Jandaveto, Mosko sūnaus, žmona“; *Aysza Aleksadrowna Sczuczanka Ianuszowa Zabłocka* (12; 453) „Aiša, Aleksandro Ščučo duktė, Jonušo Zablockio žmona“. Viename įvardijime (5%) vardas užrašytas trečioje pozicijoje: *Асановая Богдановича Хавъка [...] Алеевны Минкевича* (12; 178) „Asano, Bogdano sūnaus, žmona Chavka, Alejaus, Minko sūnaus, duktė“.

Šešianarių įvardijimų vardas visada užrašomas pirmoje pozicijoje, pvz., *Рация Алеjewна, pszesła Opazowa Asiejewiczowa a potem Józefowa Januszewiczowa* (10; 127) „Pačia, Alejaus duktė, buvusi Opazo, Asėjaus sūnaus, žmona, o po to Juzefo, Jonušo sūnaus, žmona“.

Septynnarių įvardijimų vardas visada užrašomas pirmoje pozicijoje, pvz.,

кнегини Зелиха Шасновъна Барановска бывша Яношова Ейдаровича теперешняя Мустафина Азюлевичова (12; 367) „kunigaikštienė Zelicha, Ščasno Baranovskio duktė, buvusi Jonušo, Eidaro sūnaus, žmona, dabar Mustafos, Aziulio sūnaus, žmona“.

Dešimtnaris moters totorės įvardijimas užrašytas su dviem vardais – trečioje ir aštuntoje pozicijoje: dat. sg. *Осановой Усейновича Хади Енихановъне Шабановне Мамтековой Габылевич, Нусце Енихавне Шабановне* (12; 67) „Chadei, Nuskai, Jenichano Šabano dukteriai, Asano, Useino sūnaus, žmonai, buvusiai Mamteko, Gabilo sūnaus, žmonai“.

ŠEIMOS ASMENVARDŽIAI

Totorių moterų šeimos asmenvardžiai sudaryti iš vyro (paprastai sutuoktinio arba tėvo) asmenvardžių. Visų pirma tai priesagos *-овая/-евая* ir *-иня* vediniai – andronimai, pvz., *Княгиня Тактамышовая* (9; 119) „kunigaikštienė Taktamyšo žmona“; *Объдулиновая вдова* (9; 110) „Abdulosa našlė“. Priesagos *-овна/-евна* vediniai yra moteriškieji patronimai, pvz., acc. sg. *Легушовну* (3; 93) „Legušo dukteris“. Po andronimo einantis vyriškojo patronimo genityvas yra sudarytas iš moters vyro tėvavardžio, t. y. jos šešuro vardo, pvz., *Асановая Ивашковича* (9; 1361) „Asano, Ivaškos sūnaus, žmona“; dat. sg. *Tatarce Murtozinej Obdulicza* (10; 97) „totorei Murtozos, Abdulosa sūnaus, žmonai“. Po moteriškojo patronimo einantis vyriškojo patronimo genityvas yra sudarytas iš moters tėvo tėvavardžio, t. y. jos senelio vardo, pvz., *Айша Шахманцыровна Абрагимовича* (12; 211) „Aiša, Šachmancero, Abrahimo sūnaus, duktė“. Po andronimo einantis priesagos *-овна/-евна* vedinys iš vyriškojo patronimo yra sudarytas iš moters vyro tėvavardžio, t. y. jos šešuro vardo, pvz., *Asanowa Orazowiczowa* (10; 94) „Asano, Orazo sūnaus, žmona“, *kniahini Mustafina Ryzwanowiczowa* (7; 84) „kunigaikštienė Mustafos, Ryzvano sūnaus, žmona“. Po moteriškojo patronimo einantis priesagos *-овна/-евна* vedinys iš vyriškojo patronimo yra sudarytas iš moters tėvo tėvavardžio, t. y. jos senelio vardo, pvz., gen. sg. *Chaliny Achmeciówny Siunciukowiczówny* (10; 125) „Halinos, Achmeto, Siunčiuko sūnaus, dukters“. *-sk-* tipo priesagos vediniai gali būti sudaryti ir iš tėvo, ir iš sutuoktinio asmenvardžių. Pvz., *Tatarka Umna Agiszówna, przeszła carewiczowa Ostryńska* (10; 133) „totorė Umna, Agišo duktė, buvusi caraitienė (chanaitienė) Ostryniškė“; dat. sg. *кнегини Айши Муртозовне Муравской* (12; 326) „kunigaikštienė Aišai, Murtozos Muravskio dukteriai“. Vieną kartą moters asmenvardis sudarytas iš jos sūnaus antroponimo: *Матъка Олишкова* (9; 110) „Oliškos motina“.

PRIEVARDŽIAI

Su prievardžiais (bendriniiais žodžiais, paaiškinančiais asmenvardžius) užrašytas 251 totorių moterų įvardijimas (52,7%). Be prievardžių užrašyti 225 įvardijimai (47,3%).

Prievardžių įvardijime gali būti 1–3. Su vienu prievardžiu užrašyta 215 įvar-

dijimų (45,2%), su dviem – 33 įvardijimai (6,9%), su trimis – 3 įvardijimai (0,6%). Prievardžio ir įvardijimo ilgio santykis parodytas 4 lentelėje.

4 lentelė. Įvardijimai su prievardžiais

Prievardžių skaičius	Viena- nariai		Dvi- nariai		Tri- nariai		Keturi- nariai		Penkia- nariai		Čečia- nariai		Septyn- nariai		Dešimt- nariai	
	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%
Be prievardžių	18	29,5	137	63,4	31	39,2	25	29,4	8	40	5	50	–	–	1	100
Su vienu prievardžiu	42	68,9	72	33,3	38	48,1	46	54,1	9	45	5	50	3	75	–	–
Su dviem prievardžiais	1	1,6	6	2,8	10	12,7	13	15,3	2	10	–	–	1	25	–	–
Su trimis prievardžiais	–	–	1	0,5	–	–	1	1,2	1	5	–	–	–	–	–	–

Pagal reikšmę prievardžiai skirstomi į 4 leksines semantines grupes. Prievardžiai, priklausantys giminystės bei šeimyninės padėties, luomo, pareigybės ir tautybės leksinėms semantinėms grupėms, nurodyti 5 lentelėje.

5 lentelė. Prievardžiai

Leksinė semantinė prievardžių grupė	Prievardis	XVI a.	XVII a.
Giminystė ir šeimyninė padėtis	Вдова, wdowa	14	14
	дочка	8	–
	жона, žona	5	–
	матька	1	–
Luomas	кнегиня, kniehini	35	97
	панна, pani	3	18
	влановая, ułanowa	3	13
	мурзянка, murzina	–	5
	земянка, ziemianka	–	4
	саргiewiczowa	–	4
Pareigybė	mieszczanka	–	1
	хоружиня, chorążyna	2	6
	mollina	–	3
	писаровьна арапская	–	1
	маршалковая	–	1
Tautybė	rotmistrowa	–	1
	татарка, tatarka	25	14

ŠEIMYBINĖ PADĖTIS IR GIMINYSTĖ

Šeimyninės padėties ir giminystės prievardžiai sudaro 15% visų prievardžių (42 užrašymai).

Dažniausiai – 28 kartus – užrašyti našlystės prievardžiai (*вдова, удова, wdowa*). Kiti prievardžiai yra reti: *дочка* „duktė“ pasitaiko 8 kartus, *жена, żona* „žmona“ – 5, *матъка* „motina“ – vieną kartą.

Šeimyninės padėties ir giminystės prievardžio vieta įvardijime nėra fiksuota.

Vienanariame įvardijime našlystė gerokai dažniau nurodoma postpoziciškai (19 kartų), pvz., *Васица вдова* (9; 119) „Vasica našlė“; *Sielimszyna, wdowa* (10; 97) „Selimšos našlė“; *Ены-хановая вдова* (9; 1364) „Jenychano našlė“, nei prepoziciškai (2 kartus): *Вдова Рожа* (9; 1357) „našlė Rožė“; acc. sg. *wdową Babikiewiczową* (10; 83) „Babiko sūnaus našlė“. Kiti giminystės prievardžiai 5 kartus užrašomi prepoziciškai, pvz., *Матъка Олишъкова* (9; 110) „Oliškos motina“; gen. sg. *жены Легушовой* (3; 93) „Legušo žmonos“, ir vieną kartą – postpoziciškai: nom. pl. *Легушovy дoчъки* (9; 115) „Legušo dukterys“.

Dvinariame įvardijime našlystė užrašyta šešis kartus ir ji visada nurodoma postpoziciškai, pvz., *Channa Szakulówna [...] wdowa* (10; 105) „Hana, Šakulo duktė, našlė“; *Adatowa Korsakowa, wdowa* (10; 129) „Adomo Korsako našlė“. Kitos šeimyninės padėties ir giminystės nuorodos dvinariame įvardijime 5 kartus užrašytos prepoziciškai, pvz., gen. sg. *дочки писара н(а)шого татарского, небожчика Легушovy Хазбеевича* (3; 86) „mūsų totorių raštininko velionio Legušo, Chazbėjaus sūnaus, dukters“, o vieną kartą – interpoziciškai: *Невбигар жена Яхина* (12; 122) „Nevbigara, Jachjos žmona“.

Trinariame įvardijime našlystė nurodoma tik vieną kartą: *Alejowa Osmanowiczowa Korsakowa, wdowa* (10; 129).

Keturnariame įvardijime vieną kartą prieš asmenvardžius užrašytas prievardis *жена*: instr. sg. з *жоною Селимъшиною Умною Обдуловною Булатотовича* (12; 207) „su Selimšos žmona Umna, Abdulos, Bulato sūnaus, dukteria“.

Šeimyninės padėties ir giminystės prievardžius galima sieti su trumpaisiais įvardijimais. Vidutinio ilgumo įvardijimuose jie užrašyti epizodiškai, o ilguose įvardijimuose apskritai nepasitaiko.

Luomas

Luomo prievardžiai yra dažniausiai pasitaikanti prievardžių grupė – 65,4% (183 užrašymai).

Dažniausiai – 132 kartus – užrašyti prievardžiai *кнегиня, кнежна, kniahini* „kunigaikštienė, kunigaikštytė“. Gerokai retesni yra moterų kilmę iš ponų (*панна, пани, рани, ей млатъ пани, Теутоsc рани*) žymintys prievardžiai: jų užrašyta 21. Šešiolika kartų minimos ulonų žmonos arba dukterys (*влановая, Уляновъна, Ulanowa, Ulanowna*). Penkis kartus užrašytas murzų žmonos, marčios arba dukterys (*Мурзянка, Murzina, Murziczowa*). Po 4 kartus paminimos totorių caraitienės, arba chanaitienės, (*саревичова*) ir žemvaldės (*Земянка, ziemianka, ziemianka I. K. msci*). Vieną kartą užrašyta miestietė (*Mieszczanka*).

Luomo prievardžio vieta įvardijime nėra fiksuota.

Titulai *княгиня, carewiczowa* vienanariame įvardijime visuomet rašomi prepoziciškai, pvz., *княгиня Шалка* (11; 51) „kunigaikštienė Šalka“, *carewiczowa Puńska* (10; 110) „chanaitienė Puniškė“. Priklausymas ulono arba murzos šeimai vienanariame įvardijime nurodomas postpoziciškai, pvz., instr. sg. *Стахною Влановою* (1; 358) „Stachna, ulono žmona“; *Marianna Murziczowa* (6; 105) „Mariana, Murzos marti“. Labai retas totorių įvardijimuose prievardis *panna* taip pat nurodomas postpoziciškai: *Айша панна татарка* (12; 219) „Aiša, panelė totorė“.

Dvinariame įvardijime titulas *княгиня* pasitaiko 51 kartą ir visada yra užrašytas prepoziciškai, pvz., acc. sg. *кнегиня Іевя Казейдаровна* (12; 474) „kunigaikštienė Ieva, Kašeidaro dukterė“; *княгиня Часениова Шолковска* (7; 79) „kunigaikštienė Chaseno Šolkovskio žmona“. Tėra trys prievardžiai *pani, панна* ir visi užrašyti prieš asmenvardžius, pvz., dat. sg. *pani Чавіе Ібрамовічовніе* (12; 454) „poniai Chavai, Ibramo sūnaus dukteriai“. Prepoziciškai užrašytas ir toks retas miesto gyventojos statusą liudijantis prievardis *mieszczanka*: dat. sg. *mieszczanki Троцкіе Хрегоровеы Базаревічовеы* (12; 471) „Trakų miestietei Hrehoro, Bazaro sūnaus, žmonai“. Postpoziciniai yra keturi prievardžiai *Ulanowa, Ulanowna*, vienas prievardis *Murzianka* ir vienas prievardis *Carewiczowa*, pvz., *Умна Чымбаловъна Уланова* (12; 467) „ulono žmona Umna, Čimbalo duktė“; gen. sg. *Мари Асановъны Мурзянки* (12; 327) „Marės, murzos Asano dukters“. Du kartus prievardis *Ulanówna* ir vieną kartą prievardis *Murzianka* užrašyti tarp asmenvardžių, pvz., *Княгиня Ева Уланównа Јанова Carewiczowa* (8; 105) „kunigaikštienė Eva, ulono duktė, Jano žmona, chanaitienė“; *Княгиня Чадзіа Мурзіанка Ачміеціова Уланова* (8; 104) „kunigaikštienė Chadzia, murzos duktė, ulono Achmeto žmona“.

Trinariame įvardijime kunigaikštienės titulas užrašytas 35 kartus. Visi įrašai prepoziciniai, pvz., *Княгиня Богданова Адамова Рудніца* (8; 104) „kunigaikštienė Bogdano Adomo Rudnickio žmona“; *кнегиня Шанка Богдановна Шуніе-левічова* (12; 395) „kunigaikštienė Šanka, Bogdano duktė, Šunelio sūnaus žmona“. Prievardis *pani* prepoziciškai užrašytas aštuonis kartus, pvz., acc. sg. *paniа Аізе Азіулевічовне бывшя Карачевічовя* (12; 370) „poniā Aišā, Aziulio sūnaus dukterį, buvusią Karaciejaus sūnaus žmoną“. Titulas *carewiczowa* du kartus užrašytas prepoziciškai: *tatarка Умна Агішównа, przeszła carewiczowa Острыńska* (10; 133) „totorė Umna, Agišo duktė, buvusi chanaitienė Ostryniškė“; *княгиня Анна Заблоцка Матвіејова Carewiczowa* (8; 105) „kunigaikštienė Ana, Zablocio Motiejaus žmona, chanaitienė“. Du kartus (vieną – postpoziciškai, kitą – interpoziciškai) užrašytas prievardis *Murzina, Murzianka*: *Княгиня Рудніца Самуелова Мурзіна* (8; 104). „kunigaikštienė murzos Rudnickio Samuelio žmona“; *Княгиня Марианна Мурзіанка Даниелова Талковска* (8; 105) „kunigaikštienė Mariana, murzos duktė, Danielio Talkovskio žmona“. Du kartus interpoziciškai užrašytas prievardis *Ulanowa, Ulanówna*: *Княгиня Fatma Богданова Уланова Корицка* (8; 104) „kunigaikštienė Fatma, ulono Bogdano Korickio žmona“; *Княгиня Анна Уланównа Јанова Рудніца* (8; 104) „kunigaikštienė Ana, ulono duktė, Jano Rudnickio žmona“.

Keturnariame įvardijime 36 kartus prieš asmenvardžius užrašytas titulas *княгиня*, pvz., *kniehini Hanna Suleymanowna Szachmancerowa Mustoficza* (12; 315) „kunigaikštienė Hana, Suleimano duktė, Šachmancero, Mustafos sūnaus, žmona“. Prievardis *pani* prieš asmenvardžius užrašytas septynis kartus, pvz., gen. sg. *pani Rayny Sienkiewiczowny Iachiny Ponizowskiey* (12; 364) „ponios Rainos, Senkaus sūnaus dukters, Jachjos Ponizovskio žmonos“. Septynis kartus pasitaiko ulono dukters arba žmonos prievardis. Keturnariuose įvardijimuose jis užrašytas tarp asmenvardžių, pvz., dat. sg. *Mariannie Ulanownie Samuelowey Suleymanowiczowey Aziulewiczowey* (12; 456) „Marianai, ulono dukteriai, Samuelio, Suleimano Aziulio sūnaus, žmonai“. Trijuose įvardijimuose prievardis *Улановна* užrašytas postpoziciškai, pvz., *Осановая Маликъбашича Яся Ахметь Улановна* (12; 23) „Asano, Malikbašos sūnaus, žmona Jasia, ulono Achmeto duktė“. Vienaime įvardijime prepoziciškai pavartotas prievardis *земянка*: *земянка и татарка господарская воеводства Троцкого кнегини Халима Мухаремовна Сафарова Шамовичова* (12; 457) „Trakų vaivadijos žemvaldė ir valdovo totorė kunigaikštienė Chalima, Mucharremo duktė, Safaro, Šamo sūnaus, žmona“.

Penkianariuose įvardijimuose prievardis *кнегиня* užrašytas dešimt kartų ir vartojamas tik prieš asmenvardžius, pvz., *kniehini Marusia Fursianka Kalinianka Suleymanowa Lembowiczowa* (12; 409) „kunigaikštienė Marusia, Furso Kalinos duktė, Suleimano, Lembo sūnaus, žmona“. Vieną kartą (prieš asmenvardžius) pasitaiko prievardis *pani*: dat. sg. *paniey Zielichy Szczęsnownie Baranowskiey Mustafiney Aziulewiczowey* (12; 366) „poniai Zelichai, Ščensno Baranovskio dukteriai, Mustafos, Aziulio sūnaus, žmonai“. Dviejuose įvardijimuose postpoziciškai užrašytas prievardis *ziemianka*, pvz., *Aisza Aziulewiczowna bywsza Koracewiczowa, a teraznieysza Romanowa Sienkiewiczowa rotmistrowa Ie-o krol. msci kozackiey chorągwi, ziemianka wojewodztwa Trockiego* (12; 372) „Aiša, Aziulio sūnaus duktė, buvusi Karaciejaus sūnaus žmona, o dabar Jo karališkosios malonybės kazokų vėliavos rotmistro Romano, Senkaus sūnaus, žmona, Trakų vaivadijos žemvaldė“.

Šešianariame įvardijime tris kartus (prieš asmenvardžius) užrašytas kunigaikštienės titulas, pvz., gen. sg. *кнегини Яхуты Алдуковны, бывшее Шахманъцыровое Абрагимовича, а теперешнее Асановое Алеевича* (12; 214) „kunigaikštienės Jachutos, Alduko dukters, buvusios Šachmancyro, Abrahimo sūnaus, žmonos, o dabartinės Asano, Alejaus sūnaus, žmonos“. Vieną kartą įrašytas prievardis *pani*: dat. sg. *pani Alszce Suszczulance, bywszey Ianowey Koreywiney, a teraznieyszey Ierzyney Gintowtowey* (12; 489) „poniai Alškai, Suščulo dukteriai, buvusiai Jano Kareivos žmonai, o dabartinei Jurgio Gintauto žmonai“.

Septynnariame įvardijime tris kartus (prepoziciškai) užrašytas kunigaikštienės titulas, pvz., dat. sg. *кнегини Ходзи Алеевне Кулзимановичовне Талковской Алеевой Янушевичовой Калинной* (12; 323) „kunigaikštienėi Chodzei, Alėjaus Talkovskio, Kulzimano sūnaus, dukteriai, Alėjaus Kalinos, Jonušo sūnaus, žmonai“. Vieną kartą po asmenvardžių įrašytas žemvaldės prievardis: *Zielicha Szczęsnowna Baranowska, bywsza Ianuszowa Eйдаровичова, teraznieysza Mustafina Aziulewiczowa małżąka, ziemianka I. K. msci wdztwa Trockiego* (12; 367) „Zelicha, Ščensno Baranovskio duktė, buvusi Jonušo, Eidaro sūnaus, žmona, dabar-

tinė Mustafos, Aziulio sūnaus, žmona, Trakų vaivadijos Jo karališkosios malonybės žemvaldė“.

Luomo pavardžiai užrašomi įvairaus ilgumo įvardijimuose.

PAREIGYBĖ

Pareigybės pavardžiai nėra gausi pavardžių grupė. Jų užrašyta tik 16 (5,7%).

Pareigybės pavardžiais 8 kartus užrašytos totorių vėliavininkų žmonos arba dukterys (*хоружиная, хоружанка, хоружиная татарская, chorążyna tatarska, chorążanka tatarska*). Yra 3 kunigo (mulos) žmonių užrašymai (*Mollina*). Po vieną kartą paminimos Jo karališkosios malonybės kazokų vėliavos rotmistro žmona (*rotmistrowa Ie-o krol. msci kozackiey chorągwi*), totorių maršalkos žmona (*Маршалковая татарская*) ir arabų kalbos raštininko duktė (*писаровьна арапская*).

Pareigybės nuorodos pozicija įvardijime nėra fiksuota.

Vienanariame įvardijime pareigybė nurodoma prepoziciškai: *mollina Jasińska* (6;105) „mulos Jasinskio žmona“.

Dvinariame įvardijime du kartus pavardis *хоружанка* užrašytas po asmenvardžių, pvz., dat. sg. *кнегини Шагъзаде Магъметевне хоружанце* (12; 133) „kunigaikštienėi Šagzadei, vėliavininko Magmeto dukteriai“. Vieną kartą postpoziciškai užrašytas pavardis *mollina: Smailowa Mes[z]czerowa, mollina* (10; 86) „mulos Smailo Meščero žmona“.

Trinariame įvardijime vieną kartą postpoziciškai įrašytas pavardis *хоружиная*: dat. sg. *паней Зели Миляшевне Барановъской хоружиной татарской* (12; 469) „poniai Zelei, Milošo dukteriai, totorių vėliavininko Baranovskio žmonai“.

Keturnariame įvardijime vieną kartą tarp asmenvardžių nurodoma, jog moteris yra raštininko arabų kalba duktė: *Айша Алеевна, писаровьна арапская, Абрагимовая с Айсича, татарька, гдрьская воеводства Менского* (12; 282) „Aiša, raštininko arabų kalba Alėjaus duktė, Abrahimo, Aišos sūnaus, žmona, Minsko vaivadijos valdovo totorė“. Vienaime įvardijime interpoziciškai nurodoma, jog moteris yra totorių maršalkos žmona: *кнегиня Сейтманцерова Касымовича, маршалковая татарская, Фатма Магметовна* (12; 171) „kunigaikštienė totorių maršalkos (maršalo) Seitmancero, Kasimo sūnaus, žmona Fatma, Magmeto duktė“. Vienaime įvardijime postpoziciškai nurodoma moters priklausomybė mulos, totorių dvasininko, šeimai: gen. sg. *Милоси Баранвщанки Исмайловой Адзикичовой моллиной Кгудзянской, татарки воеводства Троцкого* (12; 486) „Milosės, Baranovskio dukters, Gudžionių mulos Ismailo Adziko žmonos, Trakų vaivadijos totorės“. Šešiuose įvardijimuose minimos vėliavininkų žmonos arba dukterys. Penkis kartus pavardis užrašytas postpoziciškai, pvz., acc. sg. *Ieymosc panią Milkę Channe Dawidowiczownę Baranowską Tuhankę, chorążankę wdztwa Trockiego tatarską* (12; 488) „jos malonybę ponią Milkę Haną, Trakų vaivadijos totorių vėliavininko Davido sūnaus dukterį, Tuhan-Baranovskio žmoną“. Vieną kartą pavardis įrašytas prieš asmenvardžius: gen. sg. *хоружыное татарское Абрагимовое Асановича Неты Карчевское* (12; 309) „totorių vėliavininko Abrahimo, Asano sūnaus, žmonos Netos, Karčevskio dukters (?)“.

Penkianariame įvardijime du kartus postpoziciškai įrašytas rotmistro žmonos prievardis, pvz., *кнегиня Айша Азюлевичовна бывшая Карацевичова, а теперешняя Романова Сенъкевичова, ротмистрова его кор. млсти* (12; 372) „kunigaikštienė Aiša, Aziulio duktė, buvusi Karaciejaus sūnaus žmona, o dabar jo karališkosios malonybės rotmistro Romano, Senkaus, žmona“.

Pareigybės prievardžiai būdingi įvairaus ilgio įvardijimams, bet pasitaiko retai.

Tautybė

Tautybės prievardžiai užrašyti 39 kartus ir sudaro 13,9% visų prievardžių. Gali būti nurodoma vien tautybė (*татарка, tatarka*). Taip pat gali būti pažymima, jog moteris yra valdovo totorė (*татарка господарская, татарка его кор. млсти, tatarka Iego krol. msci*).

Tautybės nuorodos pozicija įvardijime nėra fiksuota.

Vienanariame įvardijime tautybė vieną kartą nurodoma prepoziciškai: *Татарка вилен(ъ)ская Стахна* (4; 119) „Vilniaus totorė Stachna“ ir du kartus postpoziciškai: *Чехова татарка* (9; 1172) „totorė Čecho žmona“; *Айша панна татарка* (12; 219) „Aiša, panelė totorė“.

Dvinariame įvardijime tautybė septynis kartus užrašyta prieš asmenvardžius, pvz., dat.sg. *Tatarce Murtozinej Obdulicza* (10; 97) „totorei Murtozos, Abdulos sūnaus, žmonai“; dat. sg. *татарце гдръской повету Городенского кнегини Маси Легушовне* (12; 135) „Gardino pavieto valdovo totorei kunigaikštieniui Masei, Legušo dukteriai“.

Trinariame įvardijime tautybė užrašyta septynis kartus. Prieš asmenvardžius tautybė užrašyta šešis kartus, pvz., *татарка гдръская повету Троцкого на име Фатъма Тарыбердеевна Мухаремовая* (12; 194) „Trakų pavieto valdovo totorė, vardu Fatma, Tariberdėjaus duktė, Mucharemo žmona“. Viename įvardijime tautybė užrašyta po asmenvardžių: *Богдана Оразовна Османовая, татарка гдръская повету Городенского* (12; 98) „Bogdana, Orazo duktė, Osmano žmona, Gardino pavieto valdovo totorė“.

Keturnariame įvardijime tautybės nuorodą randame šešiolika kartų. Trylikoje įvardijimų tautybė nurodoma prieš asmenvardžius pvz., dat. sg. *татарце повету Троцког кнегини Фатме Васковне Махметевоу Алымовича* (11; 439) „Trakų pavieto totorei kunigaikštieniui Fatmai, Vasko dukteriai, Machmeto, Alymo sūnaus, žmonai“. Trijuose įvardijimuose tautybė nurodoma postpoziciškai, pvz., *Фатма Дзянахмедзіовна Романовая Мускевичова, татарка воеводства Троцкого* (24; 482) „Fatma, Dzianachmedo duktė, Romano, Musko sūnaus, žmona, Trakų vaivadijos totorė“.

Penkianariame įvardijime tautybė vieną kartą užrašyta po asmenvardžių: *княгини Сара Юсовъна Адамовичовъна Яньдавълечова Московичова землянка и татарка его крское млсти воеводства Троцкого* (12; 385) „kunigaikštienė Sara, Juso, Adomo sūnaus, duktė, Jandavleto, Mosko sūnaus, žmona, Trakų vaivadijos jo karališkosios malonybės žemvaldė ir totorė“.

Septynnariame įvardijime tautybė vieną kartą užrašyta prepoziciškai: instr. sg. *с татаркою грскою воеводства Троцкого кнегинею Хадзеею Алеевною Талковскою Кулъзимановною Хадзеевною Алеевою Калиновою* (12; 327)

„su Trakų vaivadijos valdovo totore kunigaikštienė Chadze, Alėjaus Talkovskio Kulzimano Chadzėjaus dukteris, Alėjaus Kalinos žmona“.

Tautybės pavardžiai užrašyti įvairaus ilgumo įvardijimuose.

IŠVADOS

1. XVI–XVII a. funkcionavo slaviška Lietuvos totorių moterų įvardijimo sistema, kurią galima apibūdinti kaip negriežtą standartą.

2. Pagal asmenvardžių skaičių totorių moterų įvardijimus galima suskirstyti į vienanarius – septynnarius. Vienas įvardijimas yra dešimtnaris.

3. Su vardu užrašyti 79,4% totorių moterų įvardijimų. Tarp moterų įvardijimo ilgio ir vardo yra ryšys: kuo daugiau įvardijime asmenvardžių, tuo didesnė tikimybė, jog tarp jų bus vardas. Visi keturnariai ir ilgesni įvardijimai užrašyti su vardu.

4. Moterų šeimos asmenvardžiai dažniausiai sudaromi iš sutuoktinio įvardijimo, kartais – iš tėvo įvardijimo, vienas asmenvardis sudarytas iš sūnaus įvardijimo.

5. Kiekvienas įvardijimas gali turėti ar neturėti pavardžių (asmenvardžius paaiškinančių bendrinių žodžių ar jų junginių). Didžiausias pavardžių skaičius viename įvardijime – trys.

Pagal reikšmę pavardžius galima suskirstyti į keturias leksines semantines grupes: giminystės ir šeimyninės padėties, luomo, pareigybės ir tautybės. Pavardžio vieta įvardijime paprastai nefiksuota: galima pavardžio prepozicija, interpozicija, postpozicija. Išimtis – luomo pavardžiai *княгиня*, *паня* (jie visada prepoziciniai)*.

Gauta 2004 04 25

ŠALTINIAI

1. *Lietuvos Metrika*. Kn. Nr. 12 (1522–1529). Užrašymų kn. 12. Vilnius, 2001.
2. *Lietuvos Metrika*. Kn. Nr. 51 (1566–1574). Užrašymų kn. 51. Vilnius, 2000.
3. *Lietuvos Metrika*. Kn. Nr. 224 (1522–1530). 4-oji Teismų bylų knyga. Vilnius, 1997.
4. *Lietuvos Metrika*. Kn. Nr. 227 (1533–1535). 8-oji Teismų bylų knyga. Vilnius, 1999.
5. *Lietuvos Metrika*. Kn. Nr. 230 (1542). 11-oji Teismų bylų knyga. Vilnius, 2001.
6. *Metryka Litewska*. Rejstry podymnego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Województwo wileńskie 1690 r. Warszawa, 1989.
7. *Metryka Litewska*. Rejstry podymnego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Województwo trockie 1690 r. Warszawa, 2000.
8. *Metryka Litewska*. Rejstry podymnego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Województwo nowogródzkie 1690 r. Warszawa, 2002.

* Nuoširdžiai dėkoju istorikei habil. dr. Tamarai Bairašauskaitei už pagalbą.

9. *Литовская Метрика*. Ч. III: Книги Публичныхъ Дѣлъ. Переписи войска литовскаго. Пг., 1915.

10. Borawski P., Sienkiewicz W., Wasilewski T. Rewizja dóbr Tatarskich 1631 r. (sumariusz i wypisy). *Acta Baltico-Slawica*. Wrocław etc., 1991. T. XX.

11. *Акты, издаваемые виленскою комиссією для разбора древнихъ актов*. Т. 30: Акты Трокскаго подкаморскаго суда за 1585–1613 годы. Вильна, 1904.

12. *Акты, издаваемые Виленскою комиссією для разбора древнихъ актов*. Т. 31: Акты о литовскихъ татарахъ. Вильна, 1906.

Literatūra

Čirūnaitė J. (1997a) Vienanaris LDK moterų įvardijimas 16–17 a. *Edukologija, kalbotyra, literatūrologija*. Vilnius, 1997. 271–273.

Čirūnaitė J. (1997b) Dvinaris LDK moterų įvardijimas 16–17 a. *Lietuvos mokykla: praeitis dabartis ateitis*. Klaipėda, 1997. 120–122.

Čirūnaitė J. (1997c) Populiariausi 16–17 a. moterų įvardijimo būdai. Įvairių tipų tekstų / diskursų aspektai (kalba, literatūra, didaktika). Kaunas 1997. 41–47.

Čirūnaitė J. (1997d) Moterų įvardijimas 1528 m. LDK kariuomenės sąrašė. *Įvairių tipų teksto / diskurso pragmatiniai faktoriai*. Vilnius, 1997. 5–10.

Čirūnaitė J. Moterų įvardijimo standartai kai kuriuose XVI–XVII a. LDK dokumentuose. *Lituanistica*. 1998. Nr. 2(34). 88–97.

Čirūnaitė J. Baltiški LDK kariuomenės dokumentų antroponimai. *Darbai ir Dienos*. 1999. Nr. 10(19) 69–78.

Čirūnaitė J. *Moterų įvardijimas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenės dokumentuose* (daktaro disertacijos santrauka). Kaunas, 2000.

Čirūnaitė J. (2002a) Žemaičių įvardijimas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenės dokumentuose. *Lituanistica*. 2002. Nr. 2(50). 49–62.

Čirūnaitė J. (2002b) Lietuvos totorių pavardžių formavimasis XV–XVII a. *Baltistica*. 2001. T. XXXVI(2). 299–306.

Čirūnaitė J. (2002c) Voluiniečių įvardijimas LDK kariuomenės dokumentuose. *Žmogus kalbos erdvėje*. 2002. Nr. 2. 24–29. Kaunas.

Čirūnaitė J. Totorių įvardijimas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenės dokumentuose. *Lituanistica*. 2003. Nr. 1(53). 37–52.

Dziadulewicz S. *Herbarz rodzin tatarskich w Polsce*. Warszawa, 1986.

Kričinskis S. *Lietuvos totoriai*. Vilnius, 1993.

Maciejauskienė V. Moterų įvardijimas XVI–XVIII a. dokumentuose. *Kalbos kultūra*. 1980. Nr. 38. 81–89.

Maciejauskienė V. *Lietuvių pavardžių susidarymas*. Vilnius, 1991.

Maciejauskienė V. Moterų įvardijimas XIX a. istorijos šaltiniuose. *Lietuvių kalbotyros klausimai*. 1999. T. XLI. 108–144.

Palionis J. *XVII a. antrosios pusės Punios parapijos asmenvardžiai ir vietovardžiai*. Vilnius, 2003.

Ramonienė M. Vakarų ir vidurio Lietuvos moterų antroponimai XVIII a. pabaigoje. *Kalbotyra*. 1985. Nr. 36(1). 54–62.

- Salys A. *Raḡtai*. Roma, 1983. T. 2: Krikštavardžiai.
 Salys A. *Lietuviḡkoji enciklopedija*. Kaunas, 1933. T. 1: Asmenvardžiai.
 Skardžius P. XVI amžiaus lietuvių asmenvardžiai. *Rinktiniai raḡtai*. Vilnius, 1998. T. 4.
 Szykiewicz J. Tłumaczenia słów i nazw orjentalistycznych. S. Dziadulewicz. Op. cit.
 Zakrzewski A. B. Niektóre aspekty położenia kulturalnego Tatarów litewskich w XVI–XVIII w. *Wilno-Wileńszczyzna jako krajobraz i środowisko wielu kultur*. Białystok, 1992.
 Zinkevičius Z. *Lietuvių antroponimika*. Vilnius, 1977.

Jūratė Čirūnaitė

THE STRUCTURE OF TARTAR WOMEN'S NAMES IN LITHUANIA

Summary

In the 16–17 c. there functioned a Slavonic system of naming Lithuanian Tartar Women. This was not a strict standard.

According to the number of the constituents in proper namings they can be divided into one-, two-member names, etc. up to seven-member personal names. Only one proper name with ten constituents was recorded.

79.4 per cent of Tartar women namings include the first name. There exists a link between the length of the naming and the presence of the first name: the longer the naming the greater is the probability that the first name is included. All four-member and longer namings are recorded with the first name.

Personal namings contain one first name or no more names at all. An exception is three names containing two first names each.

Women's personal names usually consist of the spouse's naming, sometimes father's name; one personal naming includes son's name.

Each name either has or has no common nouns, *i.e.* word combinations explaining the names attached.

Three is the largest number of such explanatory words in a naming.

According to their meaning these words can be divided into four lexico-semantic groups, such as kinship and family status, class, post and nationality. The position of these words in a naming is not fixed – it can occur in preposition, interposition and postposition. An exception is only the words that are always found in preposition.